

Alexandru Crețu

**Arhieriei și episcopi vicari
în Mitropolia Moldovei
(Arhiepiscopia Iașilor)
în secolele XIX-XXI**

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2023

CUPRINS

Introducere	9
Argument	9
Stadiul actual al cercetării	10
Noutatea lucrării de față	11
1. Arhieriei titulari români ai Mitropoliei Moldovei din secolul al XIX-lea	13
1.1. Contextul istoric al apariției arhieriei titulari români	13
1.2. Contextul politic și religios în perioada arhieriei titulari	16
1.3. Arhieriei titulari români	24
1.3.1. Inochentie Burghel Iliupoleos (1819-1840)	24
1.3.2. Filaret Beldiman <i>Apamias</i> (1813?-1844)	28
1.3.3. Meletie Burdujanul/ Bulgarul <i>Stavropoleos</i> (1821-1851)	34
1.3.4. Varlaam Cuza <i>Sardeon</i> (1826-1832)	38
1.3.5. Athanasie <i>Sevastia</i> (1832-1844?)	40
1.3.6. Macarie <i>Sevastias</i> (1833?-1844?)	41
1.3.7. Meletie Racoviță <i>Sardeon</i> (1834-1865)	41
1.3.8. Mardarie <i>Apamias</i> (1845-1854)	43
1.3.9. Irinarh Miclescu <i>Diocleas</i> (1845-1847)	47
1.3.10. Nectarie Frimu <i>Tripoleos</i> (1846-1848?)	48
1.3.11. Chesarie Răzmeriță <i>Sinadon</i> (1847-1888)	49
1.3.12. Iustin Crivăț <i>Edessa</i> (1847-1856)	53

1.3.13. Ghenadie Șendrea <i>Tripoleos</i> (1848-1868)	56
1.3.14. Vladimir Suhopan <i>Irinupoleos</i> (1844/1848?-1878)	59
1.3.15. Filaret Scriban <i>Stavropoleos</i> (1851-1873)	61
1.3.16. Nectarie Hermeziu <i>Sotiriopoleos</i> (1855-1856)	63
1.3.17. Marchian Folescu <i>Ierapoleos</i> (1855-1864)	67
1.3.18. Calinic Miclescu <i>Hariopoleos</i> (1855-1865)	70
1.3.19. Isaia Vicol <i>Diocleas</i> (1862-1868)	74
1.3.20. Neofit Scriban <i>Edessa</i> (1862)	77
1.3.21. Calinic Dima <i>Sardeon</i> (1874-1879)	82
2. Arhieriei și episcopii vicari ai Mitropoliei Moldovei (Arhiepiscopia Iașilor) din secolele XIX - XXI	83
2.1. Instituția Arhieriei vicari – istoric și evoluție	83
2.1.1. Evoluția istorică a Arhieriei vicari	83
2.1.2. Apariția Arhieriei vicari în Moldova	88
2.2. Contextul politic și religios în perioada episcopilor vicari de la Iași	93
2.2.1. Mitropolia Moldovei în perioada 1875-1902	93
2.2.2. Mitropolia Moldovei în prima jumătate a secolului al XX-lea	95
2.2.3. Mitropolia Moldovei în a doua jumătate a secolului al XX-lea	97
2.3. Arhieriei Vicari ai Mitropoliei Moldovei și Sucevei (Arhiepiscopiei Iașilor)	99
2.3.1. Iosif Bobulescu <i>Botoșăneanul</i> (1862/1873-1880)	99
2.3.2. Narcis Crețulescu <i>Botoșăneanul</i> (1881-1886)	103
2.3.3. Dositei Periețeanu <i>Botoșăneanul</i> (1886-1894)	110
2.3.4. Calist Ialomiteanu <i>Botoșăneanul</i> (1899-1902)	113
2.3.5. Ghenadie Georgescu <i>Băcăoanul</i> (1902-1909)	115
2.3.6. Nicodim Munteanu <i>Băcăoanul</i> (1909-1912)	116
2.3.7. Antim Petrescu <i>Botoșăneanul</i> (1912-1918)	121
2.3.8. Gurie Grosu <i>Botoșăneanul</i> (1918-1919)	124

2.3.9. Iacov Antonovici <i>Bârlădeanul</i> (1921-1923)	129
2.3.10. Cosma Petrovici <i>Botoșăneanul</i> (1923-1924)	137
2.3.11. Grigorie Leu <i>Botoșăneanul</i> (1924-1936)	138
2.3.12. Valerie Moglan <i>Botoșăneanul</i> (1938-1948)	146
2.3.13. Justinian Marina <i>Vasluianul</i> (1945-1947)	148
2.4. Episcopii Vicari ai Mitropoliei Moldovei și Sucevei (Arhiepiscopiei Iașilor)	153
2.4.1. Irineu Crăciunaș <i>Suceveanul</i> (1969-1973)	153
2.4.2. Adrian Hrițcu <i>Botoșăneanul</i> (1974-1980)	155
2.4.3. Pimen Zainea <i>Suceveanul</i> (1982-1991)	157
2.5. Episcopii Vicari ai Arhiepiscopiei Iașilor (Mitropoliei Moldovei și Sucevei)	160
2.5.1. Calinic Dumitriu <i>Botoșăneanul</i> (1991-2020)	160
2.5.2. Nichifor Horia <i>Botoșăneanul</i> (2021-prezent)	162
Concluzii	169
Bibliografie	175
Anexe	187

INTRODUCERE

Argument

Ideea de a alcătui lucrarea de față a luat naștere în urma constatării faptului că această instituție - a arhierilor vicari - este aproape necunoscută și necercetată. Cărțile noastre cuprind în general informații despre mitropoliții care au păstorit Mitropolia Moldovei, însă o lucrare care să cuprindă date despre viața arhierilor vicari care au ajutat pe acești mitropoliți, despre contribuția lor la bunul mers al Bisericii sau despre activitatea lor în cadrul Mitropoliei nu se găsește. Acest lucru m-a determinat să scriu această lucrare *Arhierii și episcopi vicari în Mitropolia Moldovei (Arhiepiscopia Iașilor), în secolele XIX - XXI* tocmai pentru a-i nominaliza pe toți spre amintirea numelui și a faptelor lor. Redau în continuare cuvintele Arhierelui vicar Veniamin Pocitan pe care le-am găsit ca un îndemn personal, special adresat mie, cuvinte care m-au bucurat și m-au determinat să încep și să aprofundez cercetarea ce are ca subiect instituția arhierilor vicari, concretizând aceasta prin studiul de față:

„Fie ca începutul făcut de mine, să fie continuat și îmbunătățit, de către alți cercetători, care vor dispune și de timp mai mult și de material arhivistic mai bogat și de mijloace mai

perfectționante de cercetare în domeniul istoriei Bisericii noastre ortodoxe naționale românești”¹.

Stadiul actual al cercetării

O lucrare care să cuprindă informații și date despre arhierii vicari din Arhiepiscopia Iașilor nu se găsește până acum în teologia românească. Despre istoricul instituției Arhieriei vicari s-a ocupat până acum doar episcopul vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, Veniamin Pocitan Ploeșteanul, în lucrarea sa *Arhierii vicari în Biserica Ortodoxă Românească. Vicarii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mitropoliei Ungro-Vlahiei și Patriarhiei Române*, publicată în 1937, lucrare care, de altfel, este singura publicată în spațiul românesc având ca subiect central arhierii vicari dintr-o anumită eparhie. El a alcătuit - după cum însuși spune - o „mică broșură” în amintirea „muncii și străduințelor” înaintașilor lui sau cel puțin „pentru pomenirea numelui lor”². Așa cum reiese și din titlul lucrării, această broșură cuprinde în special date despre arhierii titulari și vicari din Arhiepiscopia Bucureștilor, iar cu privire la situația din Moldova este sărac în informații, el amintind doar pe primii arhierii titulari români și pe primul arhieriu vicar al Mitropoliei Moldovei, Iosif Bobulescu, care în anul 1873 primește titulatura de *Botoșăneanul* în locul celei de *Sevastia*.

---

¹ Arh. dr. Veniamin POCITAN PLOEȘTEANUL, *Arhierii vicari în Biserica Ortodoxă Românească. Vicarii Arhiepiscopiei Bucureștilor, Mitropoliei Ungro-Vlahiei și Patriarhiei Române*, Tipografia Seminarului Monahal Cernica, București, 1937, p. 2.

² Arh. dr. V. POCITAN PLOEȘTEANUL, *Arhierii vicari...*, p. 2.

Noutatea lucrării de față

Studiul de față cuprinde nu doar date despre arhieriei vicari ai Arhiepiscopiei Iașilor, ci și informații cu privire la arhieriei titulari români, arhieriei din care s-au ales, începând cu 1872, primii arhieriei vicari. Acest studiu cuprinde pe toți arhieriei titulari și vicari din secolele XIX - XXI care au activat în Arhiepiscopia Iașilor. Nu putem vorbi de instituția arhieriei vicari fără să amintim și de arhieriei titulari români care, prin activitatea lor, au condus la formarea acestei instituții. Spre exemplu, Filaret Apamias Beldiman (1842-1844), Meletie Stavropoleos Burdujanul (1848-1849) dar și alții, au fost locuitori de mitropolit al Moldovei, iar alți arhieriei titulari, precum Iustin Crivăț Edesis sau Nectarie Hermeziu, au fost locuitori ai episcopiei Romanului și ai episcopiei Hușilor, ceea ce ne arată că arhieriei titulari ajutau efectiv la bunul mers al Bisericii și se implicau activ în slujirea bisericească.

Pe lângă bibliografia consultată³, în care am găsit date cu privire la acești arhieriei, am consultat și o parte din do-

---

³ Dintre acestea amintim pe cele mai de seamă: MELCHISEDEK, *Cronica Hușilor și a Episcopiei cu aseminea numire*, Tipografia C. A. Rosetti, București, 1869; Melchisedec ȘTEFĂNESCU, *Chronica Romanului și a Episcopiei de Roman*, ediție îngrijită, studiu introductiv, transliterare, note și comentarii de prof. univ. dr. emerit Tudor Ghideanu, Ed. Mușatinia, Roman, 2008; Pr. prof. dr. Alexandru MORARU, *Dicționarul ierarhilor români și străini - slujitori ai credincioșilor Bisericii Ortodoxe Române*, 2015; Pr. Paul MIHAIL, „Chesarie Sinadon Mitropolit locotenent al Moldovei din anii unirii”, în: *Mitropolia Moldovei și Sucevei*, XXXI (1955), 5-6; Pr. Mihai MĂNUCĂ, „Arhierul Mardarie Apamias, locotenent de mitropolit al Moldovei 16.VIII.1849 - 10.II.1851”, în: *Mitropolia Moldovei*, XXXV (1959), 9-12; Ruxandra BELDIMAN, „Episcopul Filaret Apamias Beldiman, ierarh moldovean și ctitor mai puțin cunoscut”, în: *Acta Moldaviae Meridionalis*,

sarele Arhivei Mitropoliei Moldovei din secolele XIX și XX, care au scos la lumină anumite lucruri inedite.

Consider lucrarea de față ca fiind perfectibilă întrucât sunt multe date și evenimente pe care nu le-am abordat. Această cercetare poate constitui un punct de plecare pentru alte eventuale studii și lucrări privitoare la acești arhieri.

2004-2006, XXV-XXVII, vol. II, Ed. Fundației Academice Axis, Vaslui, 2007; Pr. Constantin BELDIE, *Viața și scrierile episcopului Hușilor Iacov Antonovici*, Tipografia Lupașcu, Bârlad, 1932; *Acte relative la donația arh. Marchian Folescu, fondatorul școlii Marchian din Botoșani*, (s.n.), Botoșani, (s.a).

1. ARHIEREII TITULARI ROMÂNI AI MITROPOLIEI MOLDOVEI DIN SECOLUL AL XIX-LEA

1.1. Contextul istoric al apariției arhieriei titulari români

La noi, în Biserica Ortodoxă românească, nu au existat arhieriei titulari sau vicari pentru că nu am avut o astfel de tradiție bisericească și nici nu s-a simțit o asemenea nevoie. Și aceasta pentru că în Țările Române mai tot timpul au poposit arhieriei greci - mai cu seamă - care veneau aici pentru a îndeplini unele îndatoriri bisericești sau din diferite alte cauze. Pe arhieriei greci îi găsim în Țările Române de obicei sub două denumiri: „arhieriei călători” și „arhieriei titulari”. Arhieriei călători erau cei care veneau în țările noastre cu diferite atribuțiuni bisericești de rezolvat sau erau doar în trecere. Arhieriei titulari, însă, erau dintre cei care fugiseră din eparhia lor în Țările Române din cauza năvălirii musulmane și, în speranța că grecii își vor recuceri teritoriile, iar ei își vor recupa posturile, acești arhieriei își păstrau titlul orașului de reședință al eparhiei lor, motiv pentru care sunt și cunoscuți în istorie sub numele de arhieriei titulari. Astfel de arhieriei titulari găsim în Țările Române mai ales în epoca fanariotă. Ei erau atașați pe lângă

mitropoliți și episcopi de la care primeau binecuvântare de a săvârși hirotonii, cununii, sfințiri de biserici, parastase etc. Cei mai mulți dintre acești arhierii titulari străini viețuiau în zona orașelor București și Iași pentru că aici se găseau boieri și negustori evlavioși și bogați, doritori de slujbe fastuoase, dar și mănăstiri bogate, pe lângă care se atașau și ulterior, unii dintre ei, erau numiți stareți⁴.

În Moldova, până în anul 1819, nu era obiceiul hirotoniilor de episcopi care să nu aibă eparhie (așa cum era în cazul arhieriei titulari greci). La început, arhierii titulari din Moldova erau numai greci, unii dintre ei activând ca egumeni pe la diferite mănăstiri „închinată” unor Patriarhii răsăritene⁵. Alții se aflau în Iași (cum era, spre exemplu, în cazul celor cu titulatura „Ierapole” sau „Sarde”), fiind ajutați cu cele necesare de Mitropolia Moldovei, de episcopii eparhioți (titulari) și de unii boieri. Primul cleric român care a cerut arhieria titulară a fost Inochentie, egumenul de la Popăuți, fostul Eclesiarh al Mitropoliei:

Când întâia oară, la 1819, el a arătat aceea dorință Mitropolitului Veniaminu, aducând exemplul egumenului grecu predecesoru, carele fusese arhieriu, Mitropolitulu s-a părut cererea așa de estravagantă, ca și când ar fi cerut disnaționalizare. Mitropolitul nu a cedat, decât după ce doritoriul de Arhierie titulară a dat declarațiune înscrisu că se esclude din clerul Bisericeii Moldovei, că se numeră la clerul Patriarchiei de Antiochia, unde este închinată Monastirea sa; și că nici-o-dată nu va avea pretențiune a se înainta la vreunul

---

⁴ Cf. Arh. dr. V. POCITAN PLOEȘTEANUL, *Arhieriei vicari...*, pp. 5-7.

⁵ Cf. MELCHISEDEK, *Cronica Hușilor...*, p. 170 (capitolul „Appendice la Cronica Hușilor”).

din Scaunele episcopale ale terei [pământului românesc n.n.]”⁶.

În anul 1826 a fost hirotonit cel de-al doilea arhieriu titular român, și anume, arhimandritul Varlaam Cuza, egumenul Mănăstirii Sfântul Spiridon, în contextul în care egumenul grec de dinaintea lui (arhierul Nectarie Sardeon), ajuns spre sfârșitul vieții și fiind slăbit și bolnav, a cerut Patriarhiei de Antiohia hirotonia lui Varlaam tot pentru Mitropolia Sardeon. Aceasta s-a făcut fără binecuvântarea Mitropolitului Moldovei Veniamin deoarece mănăstirea Sfântul Spiridon aparținea de Antiohia⁷. Dintr-un raport francez cu privire la starea în care se găsea Moldova în anul 1828, se constată că în acel an erau în Moldova șase arhierii titulari⁸.

Hirotonirea arhierilor titulari români nu a fost văzută la început cu ochi buni. Cauza pentru care vechii ierarhi ai Moldovei nu admiteau pentru români arhieria titulară era „teama de a nu se înmulți numărul pretendenților și aspirațiilor la scaunele episcopale, și prin urmare intrigile dintre episcopi”⁹. Cu trecerea timpului, însă, Mitropolitul Veniamin a constatat că arhierii titulari sunt de mare ajutor

⁶ MELCHISEDEK, *Cronica Hușilor...*, p. 171.

⁷ Cf. Arh. dr. V. POCITAN PLOȘTEANUL, *Arhierii vicari...*, p. 15.

⁸ „le Métropolitain... dans les grandes cérémonies, il est assisté des huit évêques qui se trouvent actuellement en Moldavie savoir ceux de Roman et de Houche, et de six autres évêques titulaires”. Maria HOLBAN, „Un raport francez despre Moldova (1828) al consulului Lagan”, în: *Buletinul Comisiei istorice a României*, vol. IX, Tiparul așezământului tipografic „Datina Românească” Vălenii-de-Munte, București, 1930, p. 176.

⁹ Cf. M. ȘTEFĂNESCU, *Chronica Romanului...*, p. 455.

și, ca urmare, în anul 1832, el însuși a cerut Patriarhiei de Constantinopol hirotonia ecleziarhului Mitropoliei, arhimandritul Athanasie¹⁰. Considerentul pentru care Mitropolitul Veniamin accepta hirotonia arhierilor era, în continuare, ca cel hirotonit să nu dorească accederea la vreunul din scaunele episcopale din țară.

După retragerea mitropolitului Veniamin Costache la Mănăstirea Slatina în 1842, în vremea mitropoliților Meletie Lefter (1844-1848), Sofronie Miclescu (1851-1860) și până la sfârșitul anului 1874, au fost hirotoniți mai mulți arhieri titulari. Dintre aceștia, unii s-au arătat a fi vrednici slujitori ai Bisericii, iar alții „lipsiți de calitățile și demnitatea ce se cuvine unui arhieru”¹¹. Unii dintre arhierii titulari au ținut loc și de mitropolit la Iași (Filaret Apamias Beldiman, Meletie Sardeon, Chesarie Răzmiriță Sinadon etc.), de episcop (la diferite eparhii din țară), iar alții ca egumeni sau superiori pe la diferite mănăstiri sau biserici în intervalul de timp 1844-1872.

1.2. Contextul politic și religios în perioada arhierilor titulari

În perioada arhierilor români cu titluri de eparhii răsăritene, Mitropolia Moldovei a avut patru mitropoliți titulari, și anume: Veniamin Costachi (1803-1808, 1812-1821, 1823-1842), Meletie Lefter (1844-1848), Sofronie Miclescu (1851-1860) și Calinic Miclescu (1863-1875). În această

---

¹⁰ Cf. MELCHISEDEK, *Cronica Hușilor...*, pp. 171-172.

¹¹ Cf. Arh. dr. V. POCITAN PLOEȘTEANUL, *Arhierii vicari...*, pp. 17-18.

perioadă a secolului al XIX-lea s-au produs multe schimbări atât pe plan bisericesc, cât și pe plan politic, dintre care vom aminti pe cele mai importante.

„Epoca modernă” a istoriei bisericești începe cu anul 1803, an în care a fost ales ca mitropolit al Moldovei strălucitul cărturar Veniamin Costachi. În perioada cât a păstorit Veniamin au fost aleși ca arhierei titulari Inochentie Burghеле Iliupoleos (1819-1840), egumenul Mănăstirii Popăuți, Filaret Beldiman Apamias (1813?-1844), Meletie Burdujanul/Bulgarul Stavropoleos (1821-1851), Varlaam Cuza Sardeon (1826-1832), Athanasie Sevastia (1832-1844?), Macarie Sevastias (1833?-1844?) și Meletie Racoviță Sardeon (1834-1865). În timpul arhipăstoririi sale - în plină epocă fanariotă - mitropolitul Veniamin a înființat Seminarul de la Socola, de lângă Iași, în 1803, seminar care a devenit, în scurt timp, o școală de mare prestigiu, cu opt ani de studiu, cu dascăli pricepuți, recrutați de mitropolit. Prestigiul școlii a sporit mai ales pe la jumătatea secolului al XIX-lea când în fruntea ei se afla arhimandritul Filaret Scriban. În timpul mitropolitului Veniamin s-au mai deschis la Iași și alte școli, precum: „școala de cântări bisericești” (1805), „școala începătoare” de la Mănăstirea „Sfinții Trei Ierarhi”, iar în 1834 s-au deschis cursurile unei Academii, numită „Academia Mihăileană”¹². Cu privire la sectorul social-tipografic, în prima jumătate a secolului al XIX-lea s-a reorganizat vechea tipografie a Mitropoliei, deschizându-se apoi una nouă la Mănăstirea Neamț, în 1807. Tot în timpul mitropolitului Veniamin, în anul 1833, se va începe și construirea actualei Catedrale mitropolitane, care se va finaliza în 1887.

---

¹² Cf. Pr. prof. dr. Mircea PĂCURARIU, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ed. Basilica, București, ³2013, pp. 385-387.

În perioada mitropolițiilor Meletie și Sofronie

clerul din Moldova era mai cu totul lipsit de cultură. Abia pe ici pe colo se găsea câte un absolvent al Seminarului Veniamin, iar restul clerului se recruta din dascălii de la țară, care erau obligați înainte de hirotonie să învețe pederost un mic catehism compus din câteva foi, o scurtă explicare a serviciului divin și o mică istorie a Vechiului Testament. Această pregătire o făceau candidații în 2-3 săptămâni. Administrația bisericească se folosea mult [din punct de vedere financiar n.n.] de acești candidați fără pregătire, care intrau în ierarhia Bisericii noastre. Greșelile lor dese, provenite involuntar din ignoranță, erau bine urmărite de membrii administrației; protopopiatele pe atunci erau slujbe mănoase. Și apoi la ce ne putem aștepta de la un Meletie, mitropolitul Moldovei, sau chiar de la un Sofronie, care ajunsese la aceste trepte înalte ierarhice prin simonie? Se părea că era natural că dacă au dat, să ia și ei la rândul lor; de toți dar de sus până jos se socotea ca ceva obișnuit și îngăduit de a jefui, de a răpi și de a înglobi clerul inferior. Putea un Filaret Scriban, om de merit, cărturar neîntrecut al timpului său, să sufere această stare de lucruri în Moldova? Această stare rușinoasă, devenită ereditară, a hotărât pe Filaret Scriban, de a o combate în toată viața sa. Dar pentru a putea reuși și-a propus să-și formeze o școală, care sub conducerea lui să atace fără cruțare, pe față, în școală și în societate abuzurile existente în ierarhia bisericească. Astfel, în acest scop, el și-a format ucenici devotați, hotărâți la luptă, și anume pe Melchisedec Ștefănescu, Neofit Scriban, Ghenadie Șendrea, Iosif Bobulescu, arhim. Isaia Teodorescu, arhim. Teoctist Scriban, episcopul de Râmnic - Ghenadie Enăceanu, episcopul de Huși - Silvestru, episcopul Ioanichie Flor etc. dar și alți mulți bărbați laici¹³.

---

¹³ Constantin ERBICEANU, „Viața și activitatea Prea Sfințitului Iosif Bobulescu fost episcop al Rîmnicului Noul-Severin”, în: *Biserica Ortodoxă Română*, XIX (1895-1896), 6, pp. 319-320.

Din punct de vedere politic - până la apariția Regulamentelor Organice - Țările Române erau vasele turcilor, care aveau un mare amestec în treburile interne ale românilor. În ceea ce privește poziția domnitorilor,

„[aceștia] dețineau atât puterea legislativă cât și cea judecătorească și executivă. Ei numeau pe boieri în funcțiile politice și administrative, iar țara o conduceau ajutați de Divan, ca dreptar având obiceiul pământului și Pravilele. Pe plan politic internațional, Rusia, ca cea care se considera apărătoarea Ortodoxiei în fața semilunii își făcea tot mai simțită prezența (și amestecul) în Țările Române. Deoarece Țările Române erau considerate ca parte a Imperiului Otoman, orice război între ruși și turci începea prin ocuparea Țărilor Române de către ruși. Așa se face că după războiul încheiat prin pacea de la Adrianopol (1829), Rusia obține dreptul de protectorat asupra Principatelor. O condiție pusă de către ruși a fost aceea ca domnitorii noștri să facă Regulamente pentru organizarea Principatelor”¹⁴.

Așadar în această perioadă s-au pus în aplicare Regulamentele Organice atât în Moldova (1832) cât și în Țara Românească (1831). Aceste Regulamente au fost

„primele constituții românești scrise și au contribuit la modernizarea întregii vieți din cele două state. Ele cuprindeau o serie de prevederi cu privire la instituirea, judecarea, pregătirea clerului, starea sa materială, politico-socială etc. Se prevedea, între altele, înființarea «Vorniciei averilor bisericești» în Moldova (un fel de Minister al cultelor), căreia

---

¹⁴ Pr. Ion VICOVAN, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, vol. II, Ed. Trinitas, Iași, 2002, pp. 135-136.

ii corespundea, în Țara Românească, «Marea Logofeție a creștinții». Se rânduia ca pe viitor ierarhii să fie aleși numai dintre «pământeni», de către Adunarea Obștească a țării (toți ierarhii erau membri de drept ai acestei Adunări, iar mitropolitul era președintele ei). Pe viitor, preoții urmau să fie hirotoniți numai dintre absolvenții de seminar, cu aprobarea domnitorului. S-au introdus acum pentru prima dată actele de stare civilă, încredințate preoților parohi. Abaterile clerului erau judecate de așa-numita «Dicasterie» sau «Consistorie duhovnicească» de pe lângă fiecare eparhie, iar cele civile de instanțele laice. Se prevedeau apoi o serie de măsuri cu privire la starea materială a preoțimii de mir și administrarea averilor bisericești, menite să înlăture multele abuzuri din trecut. Se observă, așadar, o serie de prevederi noi sub influența legiuirilor ecleziastice din Rusia țaristă, care au permis amestecul statului în problemele bisericești¹⁵.

Chiar și episcopii și mitropoliții erau aleși de Adunările Obștești extraordinare din care majoritatea alegătorilor erau laici. Viața canonică pe care o dusesse până atunci Biserica din Țările Române este „înlăturată fără cruțare și fără pietate, fără simț istoric și fără înțelegeri ce derivă din prescripții cu caracter neștrămutat și dintr-o practică de atâtea veacuri”¹⁶.

Încă din anul 1835 „Statul cel nou” a luat în posesie averile mănăstirilor neînchinat și aceasta din cauză că nu se găsea nimeni care să protesteze, regimul rusesc impunând tăcere și lui Veniamin și episcopilor locuitori de mitropolit din Țara Românească. Însă, chiar și atunci când a fost ales

---

¹⁵ Pr. prof. dr. M. PĂCURARIU, *Istoria Bisericii...*, pp. 390-391.

¹⁶ Cf. Nicolae IORGA, *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, Ed. Junimea, Iași, 2001, p. 529.

Neofit, ca mitropolit al Țării Românești, în 1840, el s-a dovedit a fi tot unul dintre cei care nu vorbesc „în folosul instituției pe care o reprezintă”¹⁷.

În perioada mitropoliților Sofronie și Calinic Miclescu, Mitropolia Moldovei a avut ca arhierii titulari pe Mardarie Apamias (1845-1854), Chesarie Răzmeriță Sinadon (1847-1888), Iustin Crivăț Edessa (1847-1856), Ghenadie Șendrea Tripoleos (1848-1868), Vladimir Suhopan Irinupoleos (1844/1848?-1878), Filaret Scriban Stavropoleos (1851-1873), Calinic Miclescu Hariopoleos (1855-1858), Nectarie Hermeziu Sotiriupoleos (1855-1856), Marchian Folescu Ierapoleos (1855-1864) și Isaia Vicol Diocleas (1862-1868).

Din toamna anului 1848 până în primăvara anului 1851, trupele otomane și țariste ocupă teritoriile de la est și sud de Carpați. În interiorul arcului carpat, armatele habsburgice impun regimul politic neoabsolutist. Oștile Rusiei revin în 1853-1854, când ocupă Moldova și Țara Românească. Din august 1854 și până în martie 1857, întreg spațiul românesc este ocupat de armatele Austriei.

Realizarea Unirii Principatelor Române, prin alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei (5/17 Ianuarie 1859) și al Țării Românești (24 Ianuarie/5 Februarie 1859)

„a deschis calea unor prefaceri profunde în viața politică, socială, economică și culturală a «Principatelor Unite». Până în decembrie 1861, Cuza a domnit cu două guverne și două capitale, la București și la Iași, dar din ianuarie 1862 se formează un singur guvern și un singur parlament, cu capitala la București; noul stat adoptă numirea oficială de «România». Cum era firesc, au avut loc mai multe reforme și în Biserică,

¹⁷ Cf. N. IORGA, *Istoria bisericii românești...*, p. 530.